

Стабільна нестабільність

Політика Трампа стосовно Китаю стабільно непередбачувана. Саме тому країнам Європи потрібно негайно розробити спільну стратегію.

Як відомо, 20 січня 2025 року Дональд Трамп склав присягу президента США. На церемонії серед гостей був віце-президент Китаю Хань Чжен, якого на спеціальне запрошення Трампа замість себе відрядив голова КНР Сі Цзіньпін. Присутнім також був Шоу Цзи Чу, генеральний директор соціальної медіаплатформи TikTok, яка належить китайській компанії ByteDance. TikTok заборонений у США наказом, виданим адміністрацією попереднього президента Джозефа Байдена, проте від Трампа TikTok отримав відтермінування. Нагадаємо, під час першої каденції Трамп ініціював заборону медіаплатформи з міркувань безпеки.

Запрошення Сі, нерішуче поводження з TikTok, а також Ілон Маск, прихильний до Китаю підприємець і урядовий радник, – усе це ставить питання про те, наскільки «жорстким до Китаю» насправді буде Трамп під час другого терміну на посаді. Після першого раунду мита можуть стати набагато нижчими: замість 60 відсотків, оголошених у ході виборчої кампанії, Трамп планує лише 10 відсотків мита на китайський імпорт. Президент США планує також переглянути дотримання Китаєм *першої фази* торговельної угоди, яку уклали під час його першої каденції.

Погляд на нову команду президента Трампа не дозволяє зробити чіткі висновки, якою саме буде політика його адміністрації стосовно Китаю. Попри те що прихильники жорсткої політики, схоже, становлять більшість, стратегічний напрямок усе ще не до кінця зрозумілий. Новий держсекретар Марко Рубіо, який потрапив під санкції Китаю за коментарі про Тайвань, під час слухань у Конгресі назвав Комуністичну партію Китаю «найсильнішим і найнебезпечнішим опонентом, із яким цій країні доводилося мати справу».

Таку оцінку поділяє й радник з національної безпеки конгресмен Майк Волтц. Він має намір обмежити вплив Китаю в Індо-

Тихоокеанському регіоні, включно з постачанням зброї Тайваню. Є ще двоє політиків, які виступають за жорстку лінію США стосовно Китаю: новий очільник ЦРУ Джон Реткліфф і новопризначена пані посол США в ООН Еліс Стефанік.

На цьому тлі чітко виділяється Ілон Маск. Він підтримує ділові відносини з Китаєм, має доступ до високопоставлених політиків, таких як прем'єр Держради Китаю Лі Цян, час від часу порівнює Тайвань із американським штатом Гаваї або цілковито в душі офіційної китайської риторики представляє його як частину Китаю. До того ж він ніколи не критикує Китай. Воно й не дивно, зважаючи на те, що бізнес Tesla з виробництва електромобілів отримує близько 37 відсотків обороту саме в Китаї. Маск і його компанія значною мірою залежать від прихильності китайського уряду, який останніми роками зробив жорсткішими та складнішими умови ведення бізнесу для іноземних компаній у Китаї.

Маск, маючи прямий доступ до президента США, може значною мірою впливати на політику адміністрації Трампа стосовно Китаю

Маск, маючи прямий доступ до президента США, може значною мірою впливати на політику адміністрації Трампа стосовно Китаю. Хотілося б зазначити в цьому контексті, навіть якщо це не пряме порівняння, що автомобільні компанії Німеччини, які теж сильно залежать від китайського ринку, відіграли значну роль у формуванні політичної орієнтації на Пекін. Якщо Трамп розпалить нову торговельну війну з Китаєм, концерн Tesla може стати мішенню для заходів у відповідь.

Така економічна залежність могла спричинити обережну торговельну політику Трампа щодо Китаю в перший тиждень його перебування на посаді президента США. Проте, якщо він постійно буде дотримуватися м'якшого курсу, виникне питання, чи підтримає його Конгрес і партія. Поки що жорстка політика стосовно Китаю є одним із небагатьох пунктів консенсусу в США. Оскільки Трамп залежить від того, чи схвалить двопалатний Конгрес його законодавчі ініціативи, йому буде вельми складно ігнорувати цю позицію у своїй стратегії стосовно Китаю.

Не варто забувати, що перша президентська каденція Трампа характеризувалася численними кадровими змінами. Якщо тенденція збережеться, то вплив окремих осіб на його політику може бути обмеженим, навіть якщо цього разу підбір кадрів виявиться краще спланованим і підготовленим. Зрештою, політику стосовно Китаю

визначатиме одна людина – сам Трамп.

А Трамп у позиції стосовно Китаю досі вагається. Під час свого телевиступу на Всесвітньому економічному форумі в Давосі незабаром після вступу на посаду він підкреслив, наскільки несправедливими є відносини з Китаєм через величезний дефіцит у торгівлі зі США, але водночас назвав їх «класними» і додав, що йому «дуже подобається» президент Сі. Трамп також висловив надію, що Китай зможе допомогти завершити війну проти України, і навіть говорив про можливу співпрацю між США, Росією та Китаєм у сфері ядерного роззброєння, що викликало у присутніх скептичний подив.

Ставлення Трампа до TikTok – на межі шизофренічного, однак, можливо, це перехідний період. Якщо під час своєї першої каденції він прагнув заборонити медіаплатформу, то тепер сповнений ентузіазму щодо неї, насамперед через доступ до молодих виборців, який, на його думку, TikTok надав йому під час виборчої кампанії. Він применшує потенційні ризики для безпеки і замість повної заборони підтримує рішення створення спільного підприємства, де США матимуть 50 відсотків. Трамп також відкритий до можливості продажу TikTok Ілону Маску, що обговорює китайська сторона.

Непередбачувана зміна курсу може мати наслідки для ЄС

Китай становить ризики для національної та економічної безпеки США й світового порядку. Чи сприймає Трамп ці виклики серйозно? Зрештою, його відносини з Тайванем можуть стати лакмусовим папірцем. Як відомо, Тайвань відіграє ключову роль у світовому виробництві мікросхем і глобальних торговельних потоках. Попри те, що перший термін перебування Трампа на посаді розглядався керівництвом Тайваню як позитивний, теперішні його заяви стають усе більш суперечливими. З одного боку, Трамп звинувачує Тайвань у «викраденні» напівпровідникового бізнесу в США, а нещодавно висунув ідею запровадження тарифів до 100 відсотків на імпорт тайванських мікросхем. Трамп також підкреслює, що географічно Тайвань віддалений від США, проте близький до Китаю, а тому вимагає, щоби Тайвань платив США за оборону.

З іншого боку, Трамп пригрозив Китаю штрафними митами у розмірі від 100 до 150 відсотків, якщо Пекін наважиться на військовий напад на Тайвань. Те, як Трамп насправді відреагує в надзвичайній ситуації – у випадку китайської блокади, наприклад, – стане, ймовірно, реальним показником політики США стосовно Китаю. Непередбачувана зміна курсу може мати наслідки для ЄС загалом і Німеччини зокрема. Упродовж наступних чотирьох років американсько-китайська політика буде непредбачуваною та нестабільною саме через політичну мінливість Трампа, його заяви, що різняться залежно від часу дня, й рішення, що ґрунтуються на домовленостях. Про жодну стабільну орієнтацію для Німеччини та ЄС не йдеться.

Євросоюз, натомість, має послідовно дотримуватися своєї стратегії *зменшення ризиків* стосовно Китаю та працювати над зниженням залежності від США в питаннях політики безпеки. В іншому випадку ми суттєво обмежуємо власну здатність діяти, а надто якщо Трамп вимагатиме від ЄС жорсткішої позиції стосовно Китаю і використовуватиме американські гарантії безпеки як засіб тиску. Попри всі відмінності, ЄС не є рівновіддаленим ні від США, ні від Китаю. Трансатлантичне партнерство продовжує базуватися на спільних цінностях та інтересах. ЄС надзвичайно важливо підтримувати співпрацю та обмін зі США, наскільки це можливо, особливо на робочому рівні.

Водночас вихід США з міжнародних організацій, метою роботи яких є вирішення глобальних викликів, таких як Паризька кліматична угода, актуалізує необхідність продовження співпраці з Китаєм у нових геополітичних умовах. Важливо не випускати з поля зору питання *зменшення ризиків*, особливо у сфері зелених технологій. До закликів про зближення Європи з Китаєм для протидії Трампу варто ставитися обережно. Китай продовжує переслідувати мету зміни міжнародного порядку в спосіб, що не відповідає європейським інтересам, а також підтримує війну, яка підриває фундаментальні інтереси безпеки Європи.

ЄС і Німеччина повинні знайти спосіб взаємодії з Китаєм, який ґрунтується на європейських інтересах. Німеччина могла б зробити значний внесок, насамперед шляхом послідовної реалізації китайської стратегії, оголошеної у 2023 році, що зосереджується на *зменшенні ризиків*, а не на роз'єднанні, захисті критичної інфраструктури, диверсифікації економічної залежності й більш тісній координації німецької політики стосовно Китаю з політикою ЄС. Більша європеїзація німецької політики стосовно Пекіна не лише підвищить стійкість до геополітичних ризиків, а й посилить

стратегічну спроможність ЄС діяти.

Переклад з німецької Ірини Савюк

Кора Франциска Юнгблут

Д-р Кора Франциска Юнгблут (Cora Franciska Jungbluth) – старша експертка з питань Китаю та Азійсько-Тихоокеанського регіону у незалежному Фонді Бертельсмана (Гютерсло, Німеччина). Основні питання її досліджень – прямі іноземні інвестиції та міжнародна торгівля.

